

VAN HET BESTUUR

Nieuw jaar, nieuw systeem, nieuwe samenwerking!

Stichting Koevoet werkt voortaan samen met het **Louis Bolk Instituut** en **BAS-consultancy**. Agro Eco is een fusie aangegaan met het Louis Bolk Instituut (LBI), te Driebergen. Daarom verhuist Adopteer een Koe met projectleider Kees van Veluw mee naar Driebergen. Daarnaast heeft BAS Consultancy aangeboden de financiële- en ledenadministratie op zich te nemen. BAS Consultancy doet dit vanuit de People, Planet en Profit gedachte. Daar zijn wij, als stichting Koevoet, heel blij mee want zo besparen we veel kosten. Anton Krijgsman is de komende tijd het aanspreekpunt voor Stichting Koevoet bij BAS Consultancy.

Sinds Adopteer een Koe is verzelfstandigd in Stichting Koevoet is de wens van het bestuur om een online administratief systeem te hebben dat interactief is. Het is nu zover. Joachim de Sterke van Bas Consultancy heeft een aantal systemen vergeleken en heeft het bestuur geadviseerd om het OLAS systeem te nemen, dat oorspronkelijk voor stichtingen en kerken is gemaakt en waarbinnen dus grote groepen mensen samenwerken. Het biedt een duidelijke en zeer eenvoudige ledenadministratie. Het bestuur heeft de knoop doorgehakt. Hieronder een overzicht van de mogelijkheden:

- Geen zorgen rond het beheer van het systeem door de ondersteuning die geboden wordt.
- Interactief; leden kunnen onderling eenvoudig contacten leggen, informatie uitwisselen over activiteiten en bijeenkomsten.
- Een uitstekende beveiliging die voldoet aan alle eisen en regels.
- Altijd en overal via internet 24 uur per dag, 7 dagen per week beschikbaar.
- Het direct beschikbaar hebben van een actueel overzicht van alle giften.
- Kringen/gespreksgroepen zijn snel en gemakkelijk in te delen.
- Leden kunnen hun eigen profiel aanpassen.

- Automatische back-up; dus geen zorgen over verlies van gegevens.
- Altijd beschikking over de laatste versie en de nieuwste functionaliteit.
- Elke boer krijgt zijn eigen wolkje waar hij zijn voortgangen, aantal koeien, aantal adopties kan vermelden
- Groepsysteem.
- Elke boer heeft directe link aan Google Earth
- Grote uitbreidingsmogelijkheden voor toekomst

Diverse verhuizingen van de administratie en aanpassingen om de kosten ervan beheersbaar te maken hebben veel energie gevraagd van het bestuur de afgelopen jaren. Als het OLAS systeem loopt wil het bestuur zich meer gaan richten op de inhoud van Adopteer een Koe en op de werving. Impulsen op dat gebied worden al voorbereid. Gerwin Verschuur organiseert regionale bijeenkomsten met boeren om erachter te komen, wat er nodig is om Adopteer een Koe vitaal te houden of een impuls te geven. Kees van Veluw werkt aan een nieuwe folder en aan een aanpak om nieuwe adoptievrienden en adoptieboeren te werven.

Door deze vorderingen zien wij 2009 met vertrouwen tegemoet. Het bestuur heeft wel dringend versterking nodig want de basis is te smal. Er is plaats voor enthousiaste adoptievrienden en boeren in het bestuur. Als u interesse heeft neem dan contact op met Arie van der Berg 015-2560171 / 06-10858770 hoeveackerdijk@hetnet.nl.

Bij deze willen wij ons verontschuldigen voor het late verschijnen van de Koevoet Nieuwsbrief. Onze hoofdredactrice Meike van Roekel is ziek is geworden en kan de kar niet langer trekken. We zijn op zoek naar een nieuwe hoofdredacteur en enthousiaste schrijvers, tekenaars en fotografen. Neem contact op met Gerwin Verschuur (gerwin@schepjeleven.nl)

Tenslotte willen we alle deelnemende boeren en adoptievrienden een gezond en vitaal 2009 wensen.

Adreswijzigingen

Boeren sturen zelf de uitnodigingen voor open dagen naar hun adoptievrienden. Daarom is het belangrijk dat u als uw gegevens wijzigen u dit zowel aan de boer als aan Stichting Koevoet doorgeeft. Denk daarbij ook aan uw e-mailadres!

Er zijn nog zo'n 250 adoptievrienden zonder e-mailadres. Heeft u er inmiddels een? Mail deze naar info@adopteereenkoe.nl en naar uw boer.

AEK NIEUWS

Regionale bijeenkomst AEK

Op 7 november begon de serie regionale bijeenkomsten van Adopteer een Koe op de Harmanna Hoeve, het bedrijf van Anne en Anneke Koekoek in Harlingen.

Het bleek dat in Friesland adopteer een koe wel een impuls kan gebruiken. Er is intensief van gedachten gewisseld over de manier waarop dat het beste zou kunnen. Daarbij kwam het volgende voorstel naar voren. Tijdens de volgende regionale bijeenkomsten willen we dat voorstel graag met andere boeren bespreken.

Veel mensen hebben wel een goed gevoel bij de boerderij maar hebben niet het lef om een erf op te lopen. Ze hebben in hun beleving niet de mogelijkheid om een boerderij te bezoeken. Voor die groep mensen biedt Adopteer een Koe een gelegitimeerde toegang. Het zou mooi zijn als adoptievrienden niet alleen op hun eigen bedrijf zouden mogen komen maar ook bij andere AEK bedrijven. Als we op de landelijke site bekend maken wanneer de open dagen voor adoptievrienden zijn, dan kunnen die mensen ook eens ergens anders heen. De bedrijven met weinig vrienden hebben dan mogelijk ook wat meer aanloop. Eventueel kan je van de extra bezoekers een kleine entreevergoeding vragen om de kosten te dekken.

Wat vindt u van dit idee? U kunt uw reactie mailen naar Gerwin Verschuur gerwin@schepjeleven.nl

Op 28 november was de tweede regionale bijeenkomst op de Zonnehoeve, het bedrijf van de familie Ijzendoorn in Zeewolde. Daar werd veel over de identiteit van Adopteer een Koe gesproken. Is dat in één enkele boodschap te verwoorden? Volgens de deelnemers in Zeewolde niet, want de twee delen van de boodschap 'beleven en verduurzamen' trekken andere adoptievrienden aan.

De eerste groep adoptievrienden resoneerde tijdens de uitbraak van Mond en Klauw Zeer (MKZ) met de boodschap: 'Leef mee met de boer en adopteer een koe'. Daaronder zitten veel mensen die graag de boer willen steunen om het bedrijf te verduurzamen.

Een tweede groep mensen worden aangetrokken op boerderijbeleving. Dat is iets dat je vooral voor je zelf doet. We verwachten dat de boodschap 'beleef de boerderij' meer nieuwe mensen zal aantrekken dan 'steun verduurzaming van de boerderij'. Adopteer een Koe blijft beide aspecten in zich dragen maar misschien is het wijs om die dubbele boodschap gefaseerd te brengen. Dus mensen aantrekken met de boodschap 'Beleef de boerderij, en adopteer een koe'. Het is nodig om heel concreet te maken waaruit de boerderij beleving bestaat, zodat mensen die het boerderijleven helemaal niet kennen er zich wel iets bij voor kunnen stellen.

Nadat adoptievrienden een aantal jaren meedraaien meer nadruk leggen op de tweede boodschap 'Adopteer een koe, en wordt vriend van de boerderij'. Vriend van de boerderij **nieuwe stijl** wel te verstaan. De oude stijl is dat een 'vriend' 50 Euro betaalt en daarvoor de Koevoet nieuwsbrieven en een waardebon voor 30 Euro aan producten ontvangt. Die waardebonnen kunnen blijven maar 'vriend van de boerderij' krijgt dan een andere inhoud gericht op samenwerking aan een duurzame melkveehouderij. Met vrienden van de boerderij ga je meer de diepte in.

Dit idee willen we tijdens de volgende regionale bijeenkomsten ook graag met de andere boeren bespreken. Ook adoptievrienden zijn van harte uitgenodigd om hierover mee te denken. U kunt zich bij Gerwin Verschuur melden (gerwin@schepjeleven.nl). Hij zal dan eerst de verslagen van de regionale bijeenkomsten mailen en u uitnodigen voor een volgende bijeenkomst.

Adoptievrienden bijeenkomst AEK

Naar aanleiding van de regionale bijeenkomsten met boeren en het marktonderzoek van Tamara van Alphen is het idee ontstaan om over de toekomst van Adopteer een Koe een bijeenkomst met adoptievrienden te organiseren in de buurt van Rotterdam, op het bedrijf van Arie van der Berg in Schipluiden. Is er een adoptievriend die deze bijeenkomst samen met Gerwin Verschuur wil organiseren? Bel dan 06 47456658.

Marktonderzoek Adopteer een Koe

Door Tamara van Alphen

Als derde jaars student aan de Van hall Larenstein Hogeschool in Wageningen, ben ik voor mijn stage terecht gekomen bij Agro Eco (*nu onderdeel van het LouisBolk instituut te Driebergen*). Kees van Veluw bood mij aan een marktonderzoek te doen naar het profiel van de adoptie vriend van Stichting Koevoet voor adopteer een koe. Het doel was om na het onderzoek gericht meer adoptievrienden te kunnen motiveren lid te worden en een koe te adopteren. Daarnaast werd mij ook gevraagd de boeren te interviewen en aan de hand van de informatie van zowel de adoptievrienden als de boeren, een concept handleiding te schrijven over het contact tussen de boer en de adoptievriend.

Het profiel van de gemiddelde adoptie vriend

De gemiddelde adoptievriend van Stichting Koevoet heeft een leeftijd van tussen de 40 en de 60 jaar. Zeker driekwart van de adoptievrienden is vrouw en is getrouwd, waarvan het grootste gedeelte kinderen heeft. De meeste leden wonen in de grote steden, als Amsterdam, Utrecht en Arnhem. Daarnaast woont ook een groot aantal adoptievrienden in kleinere dorpjes vaak dichtbij het boerenland. De gemiddelde adoptievriend werkt in de zorg, is zelfstandig ondernemer of is met pensioen.

De bladen die met enthousiasme gelezen worden zijn voornamelijk tuin- en dierenbladen en van de kranten zijn dit de regio krant, het NRC, NRC-next en de volkskrant.

De gemiddelde adoptie vriend steunt ook graag goede doelen zoals het WNF, Natuurmonumenten, GreenPeace, Amnesty en NOVIB.

Als de gemiddelde adoptie vriend televisie kijkt, kijkt deze vooral graag naar de zenders NL 1, 2, 3 en naar natuur- en dieren documentaires of programma's.

De gemiddelde adoptie vriend is zeker een grote liefhebber van natuur en dieren, want als het gaat om hobby's, kiest deze voor 'buiten zijn', natuur, wandelen, fietsen, lezen, dieren en tuinieren. Bij het doen van de dagelijkse boodschappen koopt de gemiddelde adoptievriend graag biologische

producten in de AH als ook in de Natuurvoedingswinkel.

Aan de hand van het bovenstaande profiel is een actieplan geschreven om promotie te maken voor stichting koevoet.

Het is een gedetailleerd plan waarin specifiek naar voren komt wanneer, waar en op welke manier er reclame gemaakt moet worden voor 'Adopteer een koe'. Dit plan wordt op het moment verder uitgewerkt en in uitvoering gebracht door Kees van Veluw en Stichting Koevoet.

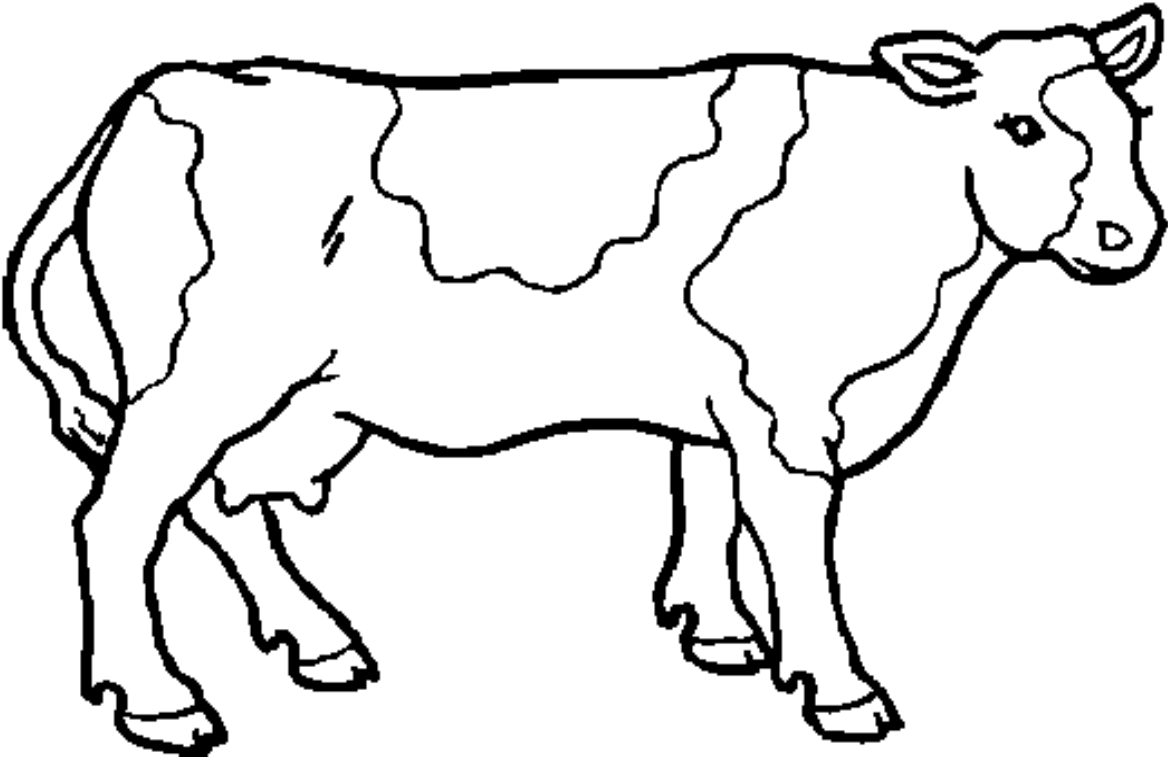
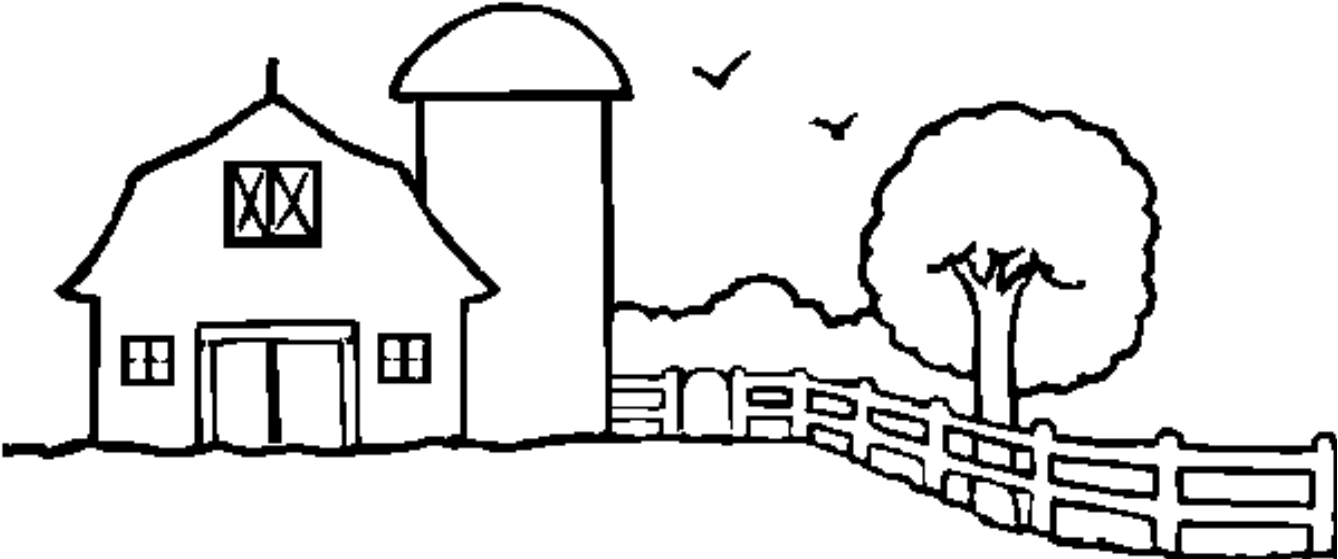
De gemiddelde adoptie vriend is 5,5 jaar lang lid van Stichting Koevoet. De motivatie om lid te worden is voornamelijk de M.K.Z. crisis geweest, waarbij een goed leven van het dier, betrokkenheid, affiniteit met de boerderij en dieren en het culturele aspect voor de kinderen, meespeelden in het maken van die keuze. Doordat boeren en hun dieren de afgelopen jaren niet meer direct in nood verkeren zijn er helaas maar een minimaal aantal adoptievrienden bijgekomen. Ik heb dan ook advies gegeven een andere manier te bedenken om mensen te motiveren voor het adopteren van een koe.

Een idee hiervoor is bijvoorbeeld 'Het behouden van de nederlandse plattelandscultuur'. Denkt u bijvoorbeeld eens aan alle kleine boerenbedrijven die zijn verdwenen. De grote bedrijven nemen het over. Veel boerderijen staan leeg, zijn niet meer in bedrijf of worden afgebroken zodat het land verkocht kan worden aan de grotere bedrijven. Het nederlandse culturele beeld van; Nederland, het land van de boeren', is langzaam aan het verdwijnen. Ik denk dat het van belang is onze plattelandscultuur te behouden voor de komende generaties. Hiervoor heb ik dan ook een gedetailleerd schema gemaakt en dit gepresenteerd aan Stichting Koevoet.

Zowel aan de motivatie van de adoptievriend als ook van de boer voor Adopteer een koe, moet meer aandacht worden besteed. Door middel van de interviews is duidelijk geworden waar de adoptievrienden en de boeren precies behoefte aan hebben. Aan de hand hiervan heb ik een voorstel 'communicatie handleiding' neergelegd bij stichting koevoet die hier mee aan het werk zal gaan en het in een 'eigen vorm' zal gieten.

Tot slot wil ik alle adoptievrienden en boeren hartelijk bedanken voor hun tijd en goede ideeën om Adopteer een koe nieuw leven in de blazen. Ik heb ervan genoten om dit onderzoek te mogen doen en ik hoop dat Adopteer een koe nog lang zal blijven bestaan om burgers en het boeren land samen te brengen om het behouden van onze Nederlandse Plattelands Cultuur te ondersteunen.

Kleurplaat



De Koe als kompas

Koeien staan bij voorkeur in de richting van het aardmagnetisch veld. Dat ontdekten Tsjechische onderzoekers op satellietopnames van Google Earth. Het is een boerenwijsheid: als het flink waait, staan koeien met hun kop in de wind. Op koude, zonnige dagen daarentegen staan of liggen ze bij voorkeur dwars op de zon, zodat een zo groot mogelijk deel van hun lichaam de zonnewarmte opvangt.



Maar wat doen ze op de dagen dat het niet waait, en de zon achter een dik pak wolken is verscholen? Ook dan staan ze bij voorkeur allemaal met hun kop dezelfde kant op, schrijft een groep Tsjechische onderzoekers in het tijdschrift PNAS. De onderzoekers plozen zorgvuldig enkele honderden satellietopnames van Google Earth na van weidegebieden verspreid over zes continenten.

Koeien nemen een duik

door Jan en Ellie Saarloos

Op het eiland de Vischplaat in het natuurgebied de Biesbosch runt de familie Saarloos de Biesboschhoeve. Hun melkveestapel wordt gevormd door 80 zwartbonte koeien. Daarnaast pachten ze vier eilanden in de Biesbosch, waarop een kudde van 70 prachtige Hooglanders graast.

Hooglanders zijn sterke dieren, die zonder moeite het hele jaar door buiten kunnen lopen. Het zijn - hoewel ze er imposant uitzien - ook zonder uitzondering rustige dieren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de stiertjes - als ze een jaar oud zijn - door de dierenarts onder verdoving os worden gemaakt. Ze blijven daardoor rustiger en kunnen dus in de kudde blijven.

Regelmatig moeten Jan en Ellie de kudde Schotse Hooglanders herverdelen over de diverse eilanden.

De ruim achtduizend koeien van zo'n driehonderd kuddes die de onderzoekers vanachter hun pc telden, bleken overwegend in noordzuidrichting te staan, wat de "kop in de wind" hypothese meteen verwerpt. De satellietopnames zijn immers op verschillende dagen gemaakt, en winden waaien veel vaker uit oostelijke of westelijke richting dan uit het noorden of het zuiden.

Ook draaiden de koeien niet met de zon mee, zoals je zou verwachten als ze zich naar de zonnewarmte richtten. De Tsjechen komen in hun artikel tot de opmerkelijke conclusie dat de koeien zich richten naar het aardmagnetisch veld. Tot nog toe is een gevoeligheid voor het aardmagnetisch veld maar bij een klein aantal dieren vastgesteld, en dan nog voornamelijk bij insecten als honingbijen en termieten. Ook duiven, goudvissen en palingen hebben een intern kompasnaaldje, maar een koe is toch net even iets anders.

De onderzoekers constateerden uit proeven in het veld dat ook Tsjechische reeën en edelherten bij voorkeur parallel aan de lijnen van het aardmagnetisch veld staan, en dan het liefst met hun kop naar het noorden. Bij de Google-koeien konden ze niet zien of de dieren met de kop of de kont naar het noorden stonden, omdat de resolutie van de satellietopnames daarvoor te laag was. De onderzoekers sluiten hun artikel af met de opmerking dat het verbazingwekkend is dat dit opvallende verschijnsel herders en jagers klaarblijkelijk al duizenden jaren is ontgaan.

Een tijdrovende klus, omdat alle dieren dan ook preventief behandeld worden tegen leverbot. Ook krijgen ze een koperbolus toegediend, om te voorkomen dat het kopergehalte te laag wordt. Eén van de afsluitende werkzaamheden is dan het overvaren van de ossen naar de Allardspolder. Vanaf deze polder worden de dieren - als ze daarvoor geschikt zijn - afgevoerd naar de slacht.

Afgelopen juni kreeg deze klus wel een heel verrassende wending.

Een bericht van Jan en Ellie zelf.

Op vrijdag 13 juni heeft Jan 's-Avonds de ossen naar de Allardspolder overgevoerd, ze vermengden zich tussen de aanwezige dieren en begonnen te grazen. Tot zover niets aan de hand.

Maar op zondag (vaderdag) kregen we een telefonische melding dat er Schotse Hooglanders overgezwommen waren naar een ander eiland.



Probleem!!!!, hoe krijg je ze daar gevangen? We besloten om ze eerst weer rustig te krijgen door ze elke dag even een beetje brok te voeren, en later in de week een poging te wagen om ze te vangen...

Maar het probleem werd nog groter, de volgende morgen een melding dat ze op de parkeerplaats liepen bij Jachthaven Vissershag (hemelsbreed niet ver van de A27). Bij aankomst bleek de politie ook al te zijn ingeschakeld, maar die konden we ervan overtuigen dat het allemaal goed zou komen. Goede raad was duur, en er was maar één oplossing, de dieren helemaal rond laten lopen zodat ze weer op de Allardspolder liepen. Een hele wandeling, maar tenslotte waren ze weer op de plaats van bestemming, einde verhaal.

Niet dus.'s-avonds rond 21.00 uur, weer een melding; er zwemmen Schotse Hooglanders in de haven van Vissershag! Jan zat intussen met z'n handen in zijn -schaarse- haar en zocht naar een oplossing. En die vond hij, niet een gemakkelijke maar de enige haalbare. De dieren moesten daar weg, zonder al te veel schade aan te richten in de haven, want daar maak je ook geen vrienden mee.

Eén voor één heeft hij de dieren -in het water- een touw aangedaan en vastgezet aan de havenkant, op deze plek konden ze staan en een beetje tot rust komen. Vervolgens heeft hij ze samen met zoon Jan m.b.v. de speedboot de haven uitgetrokken en aan een schuine plaats de kant opgehaald en ze daar vastgezet. Klinkt eenvoudig, maar het was een zwaar en uitputtend gevecht tussen Jan en de tegenspartelende dieren, totdat ze zich overgaven en meezwommen. Jan hield met z'n handen het touw vast dat rond de horens van de dieren geknoopt zat, hijzelf zat op z'n knieën op het puntje van de boot. De volgende dag kon hij z'n armen vrijwel niet meer bewegen van de inspanning. Jammer genoeg is de leider van de groep tijdens deze actie door de stress dood gegaan. Ook ontsnapte er op de kant één os en ging ervandoor.

Het was intussen al donker, dus we konden verder niets doen.

De volgende morgen hebben we de dieren met de pont opgehaald en de vermiste os uren gezocht. Medewerkers van Staatsbosbeheer hebben ook nog geholpen met zoeken. Uiteindelijk vonden we hem nabij de polder waar hij vandaan gekomen was. Hij was dezelfde weg gelopen als de dag ervoor met de gehele groep. Daar stonden we wel van te kijken, want dat was toch een hele tocht. Het kostte echter wel veel moeite om hem aan boord te krijgen, maar uiteindelijk is dit ook gelukt. Toen hij de rest van de dieren zag, kwam hij gelijk weer tot rust. We hebben toen besloten om deze groep terug te varen naar vanwaar ze gekomen waren, de polders Turfzakken en Kwestieus.

We zijn er nog steeds niet uit wat de oorzaak van deze zwemmende dieren is geweest. Maar we hadden meteen al besloten om ze zo snel mogelijk te verkopen voor de slacht, voordat ze weer aan de haal zouden gaan. Het kon echter niet onmiddellijk omdat we ze preventief medicijnen toegediend hadden waarop een wachttijd -voor de slacht- zat.

We hopen dat onze adoptievrienden begrip hebben voor de verkoop van deze dieren, want wij zagen geen andere oplossing. We bieden de adoptievrienden van deze dieren een vervangend dier aan, en hopen dat ze hiermee instemmen.

Na afloop heb ik de balans opgemaakt; met 3 personen, Jan, Jan jr. en ikzelf zijn we in totaal 55 uren in de weer geweest, om deze dieren weer in het gareel te krijgen.

Maar door de geboorte van de vele kalfjes is alle narigheid intussen naar de achtergrond verdreven en genieten we weer met volle teugen van onze mooie dieren.

De moderne landbouw en het ecosysteem

Door Han Schippers

In de vorige nieuwsbrief heb ik beschreven wat onder het begrip ecosysteem wordt verstaan. Nog even ter herinnering: ecosystemen zijn gesloten en te onderscheiden systemen, die bestaan uit een leefgemeenschap van planten, dieren en de mens in relatie met hun levenloze omgeving (reliëf, bodem, water, lucht en licht). Het gesloten karakter van ecosystemen komt tot uiting in de geslotenheid van de kringlopen van stoffen en energie. In die kringlopen gaat het om opbouw (groei), waarbij stoffen (water, koolstof, stikstof en andere mineralen) in levende organismen worden ingebouwd en energie wordt vastgelegd en om afbraak, waarbij deze stoffen en die energie weer vrijkomen.

Agroecosystemen zijn ecosystemen, die uit natuurlijke ecosystemen zijn ontstaan onder invloed van de landbouw. Elk bedrijf kan daarbij gezien worden als een ecosysteem, dat onderdeel vormt van een groter ecosysteem (bijvoorbeeld het veenweide gebied).

Traditionele landbouw en het ecosysteem

De traditionele landbouwmethoden hebben in het algemeen geleid tot verrijking van het ecosysteem. Dit komt doordat de landbouw zorgde voor meer gradiënten (variatie) in het landschap, terwijl de kringlopen toch grotendeels gesloten bleven. Daarbij was de dynamiek (verstoring) in de traditionele landbouw niet groot: er werd met de hand of hoogstens met paardenkracht gewerkt. De soortenrijkdom was daardoor eind 19^e eeuw bijzonder groot. We kunnen de soortenrijkdom zien als een maat voor de rijkdom van een (agro)ecosysteem.

Het oude cultuurlandschap.

Als we naar het oorspronkelijke landschap op de zandgronden kijken, zien we een vrij eentonig landschap van eiken- en beukenbossen, doorsneden door beken. Qua soortenrijkdom is zo'n systeem betrekkelijk arm.

Als we naar een 19^e eeuwse cultuurlandschap op de zandgrond kijken, zien we dorpen met woningen, bedrijfsgebouwen, erven met moestuinen, wegen en paden, beekdalgraslanden, hoger gelegen essen, bossen en heidevelden.

Deze elementen (subecosystemen) hebben elk een eigen karakteristieke leefgemeenschap en gaan via gradiënten in elkaar over.

De bedrijfsgebouwen bieden schuil-, nest- en gelegenheid aan diersoorten als huismus, spreeuw, kerkuil, huis- en boerenzwaluw, huismuis, rat en bunzing. Mussen, spreeuwen, muizen en ratten vinden in en rondom de gebouwen voedsel in de vorm van opgeslagen voedsel- en voervoorraden (graan en meel), gemorst voer en afval. Daarnaast zorgt de mesthoop voor voldoende vliegen voor de zwaluwen. Al deze dieren vormen op hun beurt weer voor voedsel voor uilen en bunzings.



Op het erf zien we laanbomen, hagen, boomgaard, moestuin en siertuin. Laanbomen bieden nestgelegenheid voor eksters en kraaien, heggen aan allerlei zangvogels zoals merels, lijsters en mezen. De boomgaard en moestuin bieden voedsel in de vorm van vruchten, zaden, insecten en slakken.

De vochtige beekdalgraslanden kennen een eigen typische vegetatie van verschillende grassoorten en graslandkruiden en –onkruiden. Doordat er gemaaid en gehooïd wordt, is de bovengrondse dynamiek er betrekkelijk groot. Daardoor krijgen eenjarige, zaadvermeerderende plantensoorten weinig kans en vinden we er vooral overblijvende soorten. Dit alles zorgt voor een eigen kenmerkende fauna, met weidevogels, ringslang, salamanders, kikkers en padden. Op de hogere en drogere essen vindt tweemaal per jaar grondbewerking plaats, maar is gedurende het groeiseizoen de dynamiek gering. Dit laat juist weinig kans voor overblijvende onkruidsoorten, maar des te meer voor eenjarige zaadonkruiden. Dergelijke essen vormen een rijke voedselbron voor zaadetende diersoorten als mus en veldmuis. Op soortgelijke wijze kennen ook de bossen en de heide een eigen karakteristieke flora en fauna, waarbij het gebruik van het bos als bron van hakhout en van de heide als weidegebied voor schapen en als leverancier van heideplaggen, van grote invloed zijn (geweest).

Tot aan de tweede wereldoorlog waren de bedrijven grotendeels zelfvoorzienend. De aan- en afvoer van stoffen en energie was gering. Daardoor waren de kringlopen van stoffen en energie vrijwel gesloten. In vergelijking met het huidige niveau was het energieniveau betrekkelijk laag. Dat bood kansen voor soorten die niet over veel concurrentiekracht beschikken. Het traditionele agroecosysteem wordt dus gekenmerkt door een veelheid aan subsystemen en hun gradiënten, door gesloten kringlopen, een relatief geringe milieudynamiek, een laag energieniveau en een grote biodiversiteit.

Moderne “gangbare” landbouw

De gangbare moderne landbouw heeft ingrijpende gevolgen gehad voor de bestaande agroecosystemen. Door de combinatie van kennis en de beschikbaarheid van energie uit fossiele brandstof, konden de opbrengsten sterk toenemen, verbeterden de leefomstandigheden en nam de welvaart, ook op het platteland, toe. Dit ging echter wel ten koste van de ecologische rijkdom. In de traditionele landbouw bestond de energietoevoer vrijwel uitsluitend uit kortgolvlige zonnestraling, terwijl de afvoer plaatsvond in de vorm van langgolvlige warmtestraling. Aan- en afvoer waren, bij laag energieniveau, met elkaar in evenwicht. Dit evenwicht is verstoord door de toevoer van energie in de vorm van kunstmest en krachtvoer.

De productie van vooral stikstofkunstmest kost zeer veel energie. Het gebruik van kunstmest heeft tot spectaculaire opbrengstverhogingen van vee en gewassen geleid, maar ook tot een sterke verhoging van het energieniveau van het systeem in de vorm van hoge stikstof- en fosfaatgehalten in de bodem en het oppervlaktewater. Door het gebruik van krachtvoer, dat van buiten het systeem wordt aangevoerd, is sprake van mestoverschotten. Gebruik van deze overschotten op het eigen bedrijf leidt eveneens tot verhoging van het energieniveau in het systeem.

Door mechanisatie kon schaalvergroting plaatsvinden en kon de arbeidsproductiviteit sterk toenemen. Daarvoor moesten de bedrijven efficiënter worden ingericht. Dit betekende, dat de percelen moesten worden vergroot en geëgaliseerd. Daartoe moesten perceelsafscheidings verdwijnen, sloten en veedrinkplaatsen worden gedempt en beken worden rechtgetrokken.



Ook moesten de gebouwen en de erven worden aangepast: Er kwamen doorloopstallen, grotere schuren en erven met minder begroeiing. Het aantal gradiënten nam daardoor sterk af. Mechanisatie, kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen maakten wisselbouw en vruchtwisseling overbodig, waardoor ontmenging van bedrijven en specialisatie op gewas mogelijk werd. Daardoor kon het aantal gewassen op het akkerbouwbedrijf afnemen en kon het (on)kruid beter worden bestreden. Het gevolg is, dat de soortenrijkdom in de subsystemen sterk afneemt.

Door mechanisatie neemt de milieudynamiek toe. Er wordt grootschalig en snel gewerkt, terwijl de mate van verstoring vaak veel groter is, dan bij handwerk of paardentraction. De schade aan voedselketens, nest- en schuilgelegenheid is daardoor groter, terwijl het herstel langer duurt en vaak niet meer volledig is.

Op de weidebedrijven werd op grote schaal graslandverbetering toegepast door specialisatie op slechts enkele hoogproducerende grassoorten. Door de toepassing van stikstofkunstmest verviel daarbij ook de noodzaak van klaver in het mengsel.

Door deze en soortgelijke ontwikkelingen zijn de agroecosystemen in de ontwikkelde landen sterk verarmd en worden er zelfs soorten in hun voortbestaan bedreigd (grutto). Gelukkig worden de problemen onderkend en is een kentering gaande. De grote vraag is of er vormen van landbouw mogelijk zijn, die leiden tot goed functionerende ecosystemen.

Daarover een volgende keer meer.

LBC NIEUWS

Boerzoektbuur voor zonnepanelen

Henk Hoefnagel van de Henricus Hoeve in Beneden-Leeuwen bedacht het: burgers betalen mee aan zonnepanelen op stallen en krijgen in ruil daarvoor biologische producten van de boerderij. Nog dit jaar gaan vijftien boeren en tuinders in Nederland aan de slag met de gesponsorde groene energiebron.

Het uitgangspunt van het project is eenvoudig: voor 250 euro per stuk zijn aandelen in zonnepanelen te koop. Daarvoor krijg je zes bonnen van elk 50 euro. Die bonnen kun je inruilen voor producten of diensten van de boerderij.

Per kalenderjaar besteed je één bon aan zuivel, vlees, groenten, fruit of boerderij arrangementen. De zesde bon van 50 euro is een vorm van rente.

Voor Henk Hoefnagel is duurzaamheid het sleutelwoord in het zonnepanelenproject. "Maar de relatie versterken tussen boeren en burgers is zeker zo belangrijk", benadrukt Henk: "Het project heeft alleen maar voordelen: de boer krijgt een vaste klantenkring en gebruikt 'groene stroom', de burgers krijgen eerlijke producten en krijgen een band met de producent."



Het teveel aan opgewekte stroom gaat naar het elektriciteitsnet van energieproducent Greenchoice, die het aan hun zonnestroomklanten verkoopt. De vijftien boeren en tuinders en hun betrokken financiële deelnemers wisselen onderling ervaringen uit. Dat is voor de deelnemende bedrijven ook interessant omdat er vaak nog meer investeringen aan zitten te komen, waarvoor geld nodig is.

Er is een mooie folder gemaakt voor dit project. In de folder zit een inschrijvingsformulier waarmee een buur Greenchoice machtigt om 250 Euro van zijn of haar rekening af te schrijven. Dat gebeurt pas als er voldoende deelnemers zijn om de zonnepanelen te bekostigen.

Het geld dat van de rekening wordt afgeschreven wordt overgemaakt op rekening van de boer die daarvoor panelen aan zal schaffen en op het dak van de nieuwe schuur zal plaatsen. Op deze zonnepanelen zit ook 15 jaar lang een opwekkingssubsidie van de overheid, wat maakt dat de investering in minder dan 15 jaar terugverdiend kan worden.

Nadat het geld van de rekening is afgeschreven neemt de boer of boerin contact met de buur op om de zes waardebonnen te overhandigen. Voor elk jaar in de periode 2009 t/m 2014 ontvangt de buur 1 waardebon, die hij of zij op de boerderij mag verzilveren. Ook worden de burenen jaarlijks uitgenodigd voor een boerderijdag, waar de financiële betrokkenheid bij de ontwikkeling van de boerderij op een informele manier gevierd zal worden.

Als u vragen heeft over dit project kunt u contact opnemen met Gerwin Verschuur (06 47456658) of kijken op de website www.boerzoektbuur.nl

Oproep

Er ontwikkelt zich geleidelijk een betalende markt voor boerderijbeleving, waar boeren, boerinnen en belevingsondernemers op inspelen, door een concreet belevingsproduct te ontwikkelen, en aan de man te brengen. Adopteer een Koe kan gezien worden als een belevingsproduct, en ik weet zeker dat er boeren en adoptievrienden zijn, die dat ook zo ervaren. Daarnaast zijn er adoptievrienden die een boer willen steunen zonder de beleving van de boerderij zelf te (willen) ervaren.

Ik wil graag in contact komen met boeren en boerinnen die voortbouwend op de ervaringen met adopteer een koe nieuwe belevingsproducten willen ontwikkelen en gezamenlijk vermarkten. Ik ben een project aan het voorbereiden om onder andere bij de Taskforce Multifunctionele landbouw in te dienen.

Voor meer informatie kan je contact opnemen met Gerwin Verschuur 06 47456658